

Matti Vuorikoski

Kosken kohinaa ja raamin rousketta

Matti Vuorikoski

Kosken kohinaa ja raamin rousketta

Kannen kuvassa on valokuva maalauksesta, joka esittää Vahokosken laitoksia. Maalauksen omistaa Petri Tuominen.

Takakannen kuvassa näkymä Koskisen sahan alueesta vuonna 1971.

Kuva: Keijo Kääriäinen. Suomen Ilmakuva Oy.

© 2023 Vuorikoski, Matti

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-951-56-8042-6

Sisällysluettelo

LUKIJALLE	9
VAHO JA SISÄTTÖ	11
Vahokoski.....	17
VESIMYLLYT	18
Jalkamyly.....	19
Vesiratasmyllyt.....	22
MYLLÄRIT	27
MYLLÄRI JA MYLLÄRIN ARKI	29
VAHOKOSKEN VARHAISEMMAT VAIHEET	30
KUSTAA KOSKINEN	33
Vahokosken ylinen mylly ja saha	34
Kustaa Koskinen Aurejärvellä	37
Kustaa Koskisen jälkipolvet	39
TAAVETTI KOSKINEN	42
Vahon tullimylly	45
Pärehöylä ja päreiden valmistaminen	46
RAAMISAHA	49
Taavetti Koskisen raamisaha	51
Viljo Koskinen.....	55
Koskisen mylly- saha- ja sähkölaitos.....	57
Sahan ja myllyn myöhemmät vaiheet	63
JOENSIVU	69
Siirtolaiseksi Kanadaan.....	71
JOENSIVUN SAHA	74
Pyörösahalla alkuun	75
Kenttäsaha	79
Suojalaitteet.....	82
Sahaus kenttäsahalla.....	83
Ensimmäinen raamisaha	85
Uusi raamisaha.....	87

SAHAUSPROSESSI	92
Sahaustavat	92
Ennen raamia	93
Raamin jälkeen.....	95
Kuivaamo ja höyläämö	97
Sivutuotteet	98
PUUN MATKA METSÄSTÄ MAAILMALLE	99
Metsästä sahalle	99
Tukkien varastointi sahalla	104
Sahatavaran varastointi	105
SAHATAVARAN KULJETUS MARKKINOILLE.....	106
Liikennöitsijät.....	108
HENKILÖHAKEMISTO.....	114
Mittoja	116
Sanastoa selityksineen.....	117
LÄHTEET.....	120
Arkistolähteet	120
Painetut lähteet	122
Lehdet.....	122

Lukijalle

Yrityshistoriat ovat pääasiassa yksittäisten yhtiöiden tai suurien konsernien historioita. Erityisesti puu-, paperi- ja selluteollisuutta on tutkittu paljon. Yrityshistorioiden ensisijainen tehtävä onkin ollut selittää ja kuvata yrityksen kehitystä ja vähemmän sen suhdetta siihen paikkaan, jossa se sijaitsi, tai niihin ihmisiin, jotka asuivat yrityksen kanssa samassa ympäristössä.

Pienemmistä yrityksistä kirjoitetut yrityshistoriat ovat harvinaisia. Monesti tällaiset yritykset ovat olleet paikallisesti merkittäviäkin, vaikka niiden vaikutus laajemmalle alueelle onkin ollut vähäinen.

Koskisen suvun yrityshistoriaa voi luonnehtia varsin tyypilliseksi historialliseksi yrittäjyyden elinkaareksi, joka alkaa yksittäisen henkilön toiminnasta ja vuosikymmenien aikana kasvaa paikallisesti merkittäväksi toiminnaksi päättyen yritys ympäristön voimakkaaseen muutokseen. Kyseessä on sekä yrittäjyyden että yrityksen historia.

Suvun yritystarina alkaa 1880-luvun puolivälissä alkavasta myllytoiminnasta päättyen 1990-luvun puoliväliin eli kyseessä on sadan vuoden ja viiden sukupolven jakso yrittäjyyttä. Jakso ei ole aukoton, mutta jokaisessa sukupolvessa on ollut myös yrittäjiä. Tähän ajanjaksoon liittyy niin nousuja kuin laskujakin ja suuria yhteiskunnallisia muutoksia torppari-Suomesta digiajan alkuun.

Kirjan tekeminen ei koskaan ole pelkästään kirjoittamista. Taus- tamateriaalin kerääminen ja siihen tutustuminen on aina suuri työ.

Tässä tapauksessa työ oli vielä tavallistakin haasteellisempaa, sillä varsinkin Vahossa olleesta toiminnasta oli varsin vähän kirjallista materiaalia, suurelta osin tiedot olivat muistietoa.

Raholassa tammikuussa 2023

Matti Vuorikoski

Koskisen saha aloitti toimintansa vuonna 1954 ja toiminta jatkui 1990-luvun puoliväliin. Suvun yrittäjätarina alkoi kuitenkin jo edellisellä vuosisadalla, kun Vahokosken tullimylly aloitti toimintansa vuonna 1885. Vajaa pari vuosikymmentä myöhemmin myllyn yhteyteen rakennettiin saha ja viitisen vuotta myöhemmin sähkö-laitos. Käyttövoima saatiin ohi virtaavasta Vahokoskesta. Nämä laitokset myytiin vuonna 1923 ja seurasi kolmen vuosikymmen vaihe maanviljelijänä.

Uusi sahaustoiminta alkoi vuonna 1954 kenttäsiirrellä. Ensimmäinen käytettynä hankittu raami aloitti toimintansa vuonna 1957 ja uusi raami vuonna 1960. Kuivaamo ja höyläämö rakennettiin vuonna 1964. Tähän yrittäjyyden elinkaareen liittyy niin nousuja kuin laskujakin ja suuria yhteiskunnallisia muutoksia torppari-Suomesta digiajan alkuun.

